

Alfred Bernhard Nobel (1833–1896) er verdens mest berømte svenske. Mer enn hundre år etter hans død er Nobelprisene i litteratur, kjemi, fysikk, medisin og økonomi verdenskjente, men den mest prestisjefylte av dem alle er Nobels fredspris. Hvert år, på Alfred Nobels dødsdag 10. desember, blir prisene delt ut i Stockholm og Oslo. En uavhengig komite oppnevnt av det norske Stortinget har ansvaret for å kåre fredsprisvinneren.

Nobelfamiliens stamfar var Peder Olufsson, bondesønn fra Östra Nöbbelöv i Skåne. I 1670-årene begynte han å studere jus ved universitetet i Uppsala, og etter tidens skikk latiniserte han navnet sitt. Peder Olufsson fra Nöbbelöv ble til Petrus Olai Nobellius. Tidlig på 1800-tallet fernet Alfred Nobels farfar den latinske endelsen, og slik oppstod slektsnavnet Nobel.

Alfred Nobels foreldre var Immanuel og Caroline-Andriette. Ekteparet hadde åtte barn, men bare tre brødre nådde voksen alder. Den yngste av dem var Alfred, født i Stockholm i 1833. Faren var byggmester, arkitekt og oppfinner, men Alfred ble født inn i en konkurrammet familie, og Immanuel måtte søke lykken i Russland. I St. Petersburg hadde han suksess med et

mekanisk verksted som blant annet leverte dampmaskiner til den russiske staten. Inntil videre ble moren og sønnene boende i Stockholm. Hun drev en liten melkebutikk, og familien levde i enkle kår. Alfred var mye syk som barn, men moren stelte ham godt, og de fikk et nært forhold.

Da Alfred var åtte år, hadde Immanuel tjent så mye at Caroline-Andriette og guttene kunne flytte til St. Petersburg. Faren sørget for at den begavede Alfred fikk privatundervisning i kjemi og språk, men han avla aldri eksamen ved noe universitet. Det trengtes heller ikke. Alfred la for dagen en imponerende arbeidskapasitet og evne til selvstudium, og da han fylte 17 år, sendte faren ham på en toårig studiereise til Tyskland, Frankrike, Italia og USA. Unggutten var i ferd med å bli en språkmektig verdensborger.

Immanuel Nobels fabrikk gjorde det godt under Krimkrigen (1853–56). Den leverte krigsmateriell til den russiske staten, blant annet land- og sjøminer, og Alfred arbeidet som kjemiker i laboratoriet. Men etter krigen fulgte nedgangstider, og Immanuel fikk nok en gang smake konkursen. Han flyttet tilbake til Stockholm og åpnet et verksted og laboratorium, mens sønnene ble i Russland for å berge stumpene.

Alfred Nobels foreldre (over), og huset i Norrlandsgatan hvor han ble født.

9

NOBELS FREDSPRIS 100 ÅR

Vi garanterer at dette er et spesialtrykk basert på gravyreprøver fra utviklingen av originalgravuren. Trykket er fremstilt hos Joh. Enschedé, Nederland, 18.000 nummererte eksemplarer til Postens Nobelsamling, utgitt 14. september 2001. Posten Norge BA – Frimerketjenesten.

2816

ex 245